

Persbericht

Den Haag, 24 april 2017

‘Politieke partijen hebben nieuw elan nodig’

Versijning CDV-lentenummer *De toekomst van politieke partijen*

Gevestigde politieke partijen hebben een nieuw elan nodig. Ze hebben zich in de loop van de jaren ontwikkeld van een “party on the ground” tot een “party in public office” en dat is ten koste gegaan van de voeling met de samenleving. Het is nodig werk te maken van een sterkere inhoudelijke profilering en nieuwe verbindingen met burgers tot stand te brengen, buiten de traditionele partijorganisaties om. Dat stelt de Vlaamse hoogleraar Kris Deschouwer in het nieuwe nummer van *Christen Democratische Verkenningen* (CDV) dat vandaag verschijnt.

De maatschappelijke basis en het vaste kernelectoraat van politieke partijen zijn fors kleiner geworden. De wisselende verkiezingsuitslagen van de laatste twee decennia en de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart bevestigen dat patroon. In het nieuwe CDV-nummer getiteld *De toekomst van politieke partijen* staat de vraag centraal: hoe kunnen politieke partijen hun maatschappelijke basis herontdekken?

De gedaanteverandering van politieke partijen

Het CDV-nummer bestaat uit drie delen. In het eerste deel staat wordt “de gedaanteverandering van politieke partijen” door de tijd heen verkend. Veel politieke partijen zijn primair selectiemachines geworden voor politiek personeel. Ze hebben zich, zo stelt de hoogleraar politicologie **Kris Deschouwer** in een interview met CDV, ontwikkeld van een “party on the ground” tot een “party in public office”. Deze grote bestuurlijke oriëntatie van partijen is ten koste gegaan van de vertegenwoordigende rol en de inhoudelijke scherpte. Maar het bestaansrecht van partijen, betoogt hoogleraar politieke wetenschappen **Ruud Koole**, ligt toch vooral in het bieden van een inhoudelijke keuze, zodat kiezers echt iets te kiezen hebben. “Wanneer partijen zich te veel laten beïnvloeden door de dagelijkse peilingen, gaan zij steeds meer op elkaar lijken en verwaarlozen zij een van de belangrijkste functies die zij nog steeds hebben: het bieden van een inhoudelijke keuze, zodat kiezers ook echt iets te kiezen hebben”, aldus Koole.

Volgens Deschouwer zullen politieke partijen “democratische waarden moeten herontdekken”. Ze hebben een te smalle, institutionele visie op wat democratie is. “Er is bezinning nodig op de manier waarop partijen zichzelf presenteren, ze zullen preciezer moeten aangeven wat ze wel en niet kunnen doen, en ze zullen zichzelf moeten afvragen of ze de waarden van de democratie voldoende belichamen.”

De ongekendheid van de boze burger

Politieke partijen proberen hun verlies aan sociale bedding te compenseren door opinieonderzoek te doen. Er wordt in toenemende mate onder het potentiële electoraat onderzoek gedaan, en de uitkomst van dat kiezersonderzoek bepaalt vervolgens deels de inhoudelijke koers. Maar kan opinieonderzoek de kloof met burgers wel overbruggen? Daarover gaat het in het tweede deel, “De ongekendheid van de boze burger”. Onderzoeker **Will Tiemeijer** van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid plaatst een aantal kritische kanttekeningen bij de inzet van opinieonderzoek. Met louter *poll-driven government* wordt de democratie een slechte dienst bewezen. Historicus **Jan Dirk Snel** noemt het een

'vruchteloze' gedachte dat partijen de sentimenten in de samenleving beter zouden moeten leren kennen en zo de boze burger zouden kunnen bereiken. Die zogeheten boze burger wacht vooral op een overtuigend weerwoord. En consultant **Peter Cuyvers** betoogt dat het nieuwe politieke spook van "de boze burger" een door politici zelf geschapen beeld is, dat voortkomt uit het onvermogen van partijen om burgers echt te begrijpen als de meerdimensionale mensen die ze zijn.

Alternatieve strategieën voor nieuwe verbindingen

Wat zijn nu precies "alternatieve strategieën voor nieuwe verbindingen"? In het derde deel staat die vraag centraal. Er zijn ten minste drie lessen te trekken uit dit CDV-nummer. Om het evenwicht te bewaren tussen volksvertegenwoordigende en bestuurlijke verantwoordelijkheden is het, zoals Koole betoogt, in de eerste plaats van belang dat partijen hun onderscheiden inhoudelijke verhalen op orde brengen en als inhoudelijke bakens kunnen fungeren. Dat veronderstelt dat partijen zichzelf opvatten als de expressie van fundamentele waarde-oriëntaties die in de samenleving aanwezig zijn, stelt hoogleraar politicologie **Tom van der Meer**. Geëmancipeerde kiezers maken volgens hem een verandering van bestuurscultuur noodzakelijk.

Ten tweede is het voor partijen van belang de notie van democratisch burgerschap te herontdekken, zoals VVD-senator **Sybe Schaap**, stelt. Partijen zijn slechts een middel, geen doel op zichzelf; ze staan ten dienste van burgers, niet andersom. Dat betekent dat de burger wordt erkend als drager van het politieke en niet louter wordt beschouwd als instrument in door politieke partijen voorgeschreven beleidsplannen.

Ten derde kunnen partijen zoeken naar nieuwe manieren om mensen te binden en daarmee legitimiteit en draagvlak te organiseren buiten de traditionele partijorganisatie om. **Josje den Ridder** van het Sociaal en Cultureel Planbureau, **Wouter Beke**, voorzitter van de Vlaamse christendemocratische partij CD&V, en **Ruth Peetoom**, voorzitter van het CDA, doen een aantal voorstellen in deze richting.

Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *De toekomst van politieke partijen Christen Democratische Verkenningen*, lente 2017, Amsterdam: Uitgeverij Boom, pp. 160. Bijgesloten vindt u een pdf-bestand van de inhoudsopgave.

Recensie-exemplaren kunt u aanvragen bij Rinse Kruithof van uitgeverij Boom: (T) 020 521 81 45 of (E) R.kruithof@uitgeverijboom.nl.

Voor nadere inlichtingen kunt u terecht bij Pieter Jan Dijkman van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA: (M) 06 43 78 27 15 of (E) pieterjan.dijkman@wi.cda.nl.